中北新聞

DEPOT LEGAL
Cochinchine
934

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

HANOI

	Hồi 20 tháng 10 năm 1923 bán được số báo là	Người làm đến nhà	Gửi mandat	Gửi về Trung-Kỳ và Ai-lao	Gửi về các thuộc địa Pháp	Ngoại quốc
Một năm. .	6$00	6$90	6$30	6$30	6$60	12$00
Các làng và Các công-sở	»	8.00	5.00	8.00	9.00	»
Sáu tháng .	3.00	3.50	3.20	3.20	3.30	6.00
Ba tháng . .	1.50	1.75	1.60	1.60	1.65	3.00
Một tháng . .	0.50	0.60	0.55	0.55	0.60	1.00

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN VĂN VĨNH
Rédacteur en chef : PHẠM HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique
TRUNG BẮC TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 180

ANNONCES
Décomptées à raison de 8 lignes au centimètre de hauteur, sur 0m065 de large.
Une seule insertion. . . . . 0$30 le c/m
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . 0$18 le c/m
Réclame dans la 1re page. . . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1$50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Cuộc lạc-quyên Âu-trí-viện

[illegible]

KHAI-TRÍ-TIẾN-ĐỨC

Công chi thủ, tội chi khởi

Tâm lý binh-sĩ nước Pháp

Bác sĩ Martin-Saint-Léon có đăng chuyện sau này. Một chuyến xe-hỏa trong hạ sông Rhin đi từ Cologne đến Liège. Xe vừa đi được mười kilomètres, thì bỗng tự-động hãi không đi nữa. Người đó là bởi cái mưu của người Đức. Lúc nghe giờ có một trăm người Đức làm công-hòa-xa đứng trên đường hỏa-xa bị lệnh cho người cầm máy phải đỗ xe lại, thảo lửa máy ra, và bỏ các tóa đầy hành-khách lại đấy. Người cầm máy đồng đứng với chúng cũng nghe lời dừng xe lại. Trong khi ấy có một người đội Phản vâng lệnh đại-tướng Degoutte sai đi có việc cần, ở trên xe nhảy xuống xem sao. Đến lúc rõ chuyện đầu đuôi, thấy đội bèn nổi giận lên, quyết chí ra tay xử trí. Thấy ta cầm một khẩu súng trục ở tay, nghe lệnh cho người *sẵn sàng* bắt phải cho xe đi. Người sắp tranh lắng, không nói ra làm sao, thấy ta bèn đến gần người vặn máy hệ lệnh bắt phải đi. Bọn người Đức đứng ở đấy hỏ kèn rầm rĩ. Thấy đội cự vẫn trì thấy ta hỏ to lên rằng ai đến gần thì thấy ta sẽ bắn, và bảo cho chúng biết sau này các quan sẽ trừng-trị một cách nghiêm-khắc. Bọn ấy có ý lưỡng-lự rồi bèn vội nhau. Thấy đội trông thấy họ có ý lưỡng-lự, lại càng hăng hái hơn. Thấy đội bèn bắt mấy các tóa hành-khách vào tóa máy và khuân những vật-liệu bỏ trên đường hỏa-xa đi. Bọn người Đức vâng lời. Đến lúc bấy giờ người vặn máy lại kêu rằng không đủ nước. Thấy đội thét : Đi lấy nước !

Người vặn máy lắm bẩm đôi điều, sau cũng phải vâng theo. Lúc bấy giờ có ba người lính bí đến cứu-viện, nhưng người Đức đã chịu thua rồi. Năm phút nữa thì xe-hỏa đi. Xe hỏa bèn lấy đến ở đấy ít ung quân-lính Đức, rồi mới cho xe đi thẳng.

Những công-tác may không xảy ra việc gì. Thì-dụ bọn Đức không để báo, không nhắc sự thì việc ấy hoa ra làm sao ? Thấy đội có dám bắn không ? Nếu thấy đội bắn thật thì xảy ra làm sao ? Chắc là thế nào một vài người Đức cũng bị hại. Có lẽ hành-khách trên xe cũng sẽ dự vào. Thế là mười các nước Đồng minh và người nước Đức hai bên lại giết gẫy lẫn nhau.

Việc ấy mà xảy ra thế, cái trách-nhiệm của thấy đội rất to. Nhưng lúc ấy thấy ta không nghĩ đến. Lúc thấy giờ thấy ta thấy trái mắt, nên phải giận lên đó thôi. Có nên trách phạt thấy ta không ? Có nên khen ngợi thấy ta không ? Đứng về phương-diện binh-gia mà xét thì thấy ta quả là một người có lỗi. Thấy ta xử-việc một cách đáng trách. Cứ như kỷ-luật nhà binh, thì thấy ta phải nghị yên thảo một tờ trình, để báo việc ấy cùng quan trên mới phải. Giá thử người đội ấy là người Đức thì chắc sẽ làm như thế. Nếu vậy xe hỏa có đứng đấy, mà cái thắc-mắc của người Đức đến thế nào, thấy đội Pháp đây làm tinh không giống như người Đức. Thấy ta có những đức tốt, mà cũng có tính xấu của người Pháp. Thấy ta không có tính thuộc thụ phục tòng như người Đức, thấy ta có chí tiến-thủ, có lòng quả-quyết. Thấy ta tự-liệu thân mình, mà vượt những nỗi khó khăn. Một là chết, hai là được chứ không đo dự tính toán gì cả.

Ấy cũng bởi có cái tâm lòng tự-bạo như thấy đội ấy nên trong buổi chiến-tranh mới rồi, ta đã được thấy biết bao tỏ đoạn rực-rỡ do từng người thi-thố ra. Binh-sĩ nước Pháp tự-bạo như thế, nhưng lại rất thông-minh, rất thanh-cao, rất nhân-từ, không có binh-sĩ nước nào sẵn các đức-tính ấy bằng binh-sĩ Pháp vậy. Chính thấy đội nói trên này, sau khi làm được cái thắng-đoạn ấy xin dừng công-bố ở thấy cho ai biết ra làm thấy lại rất khiêm-tốn, không tự cho thế khoe khoang.

Quan trên xử với thấy ta thế nào ? Khen thấy ta một cách công-nhiên ư ? Nếu vậy chẳng là xui giục cho người khác nể-nước mới sẵn vậy-vẻ hay đại-đội, khuyến khích người khác tạo tợn một cách quy hiểm mà nếu nhiều những sự tổn hại dư ? Hay là quan trên từ-chối không ? — Có lẽ như là vậy. Nếu vậy thì chẳng là làm trái-mất lòng tự-tín, tự-trọng của người ta ư ? chẳng hóa ra xử-trí với thấy đội ấy thật như cho phải. Nghĩ đâu các quan trên trước hết đã phê giảm thấy ta nặng-nề về tự-tiện thành-sự, không có việc của quan trên. Nếu thế thì đáng ra thấy ta là được những mỗi bực quân-công nội-tại, và đã có công giúp nước. Cái cách xử-trí công-bình mà tinh vị thay.

N. T. C.

Âu-châu điện-tín

Paris, ngày 1er Mai 1923

Ngày nôm 1er Mai

Ngày nôm 1er Mai ở Paris ở các tỉnh đều vắng-vẻ cả. Ở Dusseldorf và ở Essen cũng vậy.

(Ngày 1er Mai mỗi năm là một ngày làm việc đảng mà đảng đã định rằng mỗi năm đến ngày ấy thì nào cũng phải có một cuộc đình công)

Bordeaux ngày 1er Mai 1923

Thi nghiệm xe đạp bay

Ở nước Pháp vẫn thí nghiệm xe đạp bay. Sáng 28 Avril, tại Valenciennes (Nord), M. Debonchen cưỡi thứ xe đạp ấy bay thử ra đã bay được năm phút cao hai thước, đến một nơi tính trước.

Việc trong Thổ

Nhà đương-cục *Bosphore* nói rằng viên thượng thư bộ Công-tác nước Thổ và viên đại-biểu hãng Chester để ký hợp đồng về việc làm hỏa xa ở Anatolie.

Các nhà tư bản ngoại-quốc xin làm các công việc trong nước Thổ rất mau sẽ tới Constantinople. Việt-Tân-chính thứ giúp cuốn đi các viên ấy đến Angora để bàn việc xây-dựng ấy. Việc nói rằng các viên ấy đồng lắm, đến Angora không tiện, lực ở Constantinople hơn.

Việc trong nội trú binh

Than coke trong nội song Rhor vẫn chở đi các nơi. Ngày hôm chủ nhật có mười dãy xe hỏa chở than đi Pháp và sáu dãy chở đi nước lũ. Ngày hôm thứ bảy, có 16 cái tàu thủy chở than ở trong sông đào ở Herne đi ra.

Chiều hôm thứ sáu, các quan lại chiếm cứ lấy một số than coke và than thường nữa của bốn cái mỏ mới. Không sẩy ra việc gì bất thường cả. Thợ thuyền được ngơi chiều thứ bảy và chủ-nhật.

Người Đức làm giấy bán giả các mỏ cho các nước trung-lập để Đồng-minh khỏi chiếm cứ. Mỏ Mont Cenis thì bán cho một người Hà-lan, mỏ Shamark thì bán cho một người Thụy Điển ; mỏ Constantin thì bán cho một hội Thụy-điển.

Từ hôm 22 đến 29 Avril, các quan Pháp nhận được 1.936 cái đơn xin việc làm. Trong số ấy có 709 người thợ mỏ.

Ba-lan với nước Pháp

Cuộc đàn-xảo Mỹ-nghệ Pháp ở Varsovie đến ngày thứ tư này thì khai-bế, có quan Thống-chế Foch đến dự lễ. Có nhiều thứ hoa và nhiều đồ điêu-khắc.

Cuộc hội-nghị giảng-hòa Đông Âu

Đại-sứng các hội-nghị mấy hôm nhóm họp ở Paris và quan Poincaré và đại-sứng Wes and Sâng hôm thứ ba ngày 9 đi Lausanne. Ngài có rõ ý-kiến với các đại-biểu bên-quán rằng nước nào hết sức bảo-hộ quyền lợi của mình, tại miền Cận-đông, nước Pháp xin muốn bảo-tồng, nên việc ấy quan-hệ cho đời với nước Thổ. Sau cùng công nhận rằng việc cuộc Thổ-tự quản ở miền cường giới đất Syrie chánh-phủ và quốc-dân Pháp đều làm không đúng lắm lắm.

Nước Pháp với nước Tecséco Slovaquie

Ở Prague đã nhận được 300 bức thư và tiền bạc đủ loại ở Paris gửi đến, để tỏ lòng thương Masaryk đã ở đây một cuộc đầu xảo ấy.

Quan Poincaré đã nhận được đầy-đủ nội-trường của hội-tổng-tổ-chức cuộc đầu xảo ấy.

Nước Anh đối với vi c bồi thường

Báo *Le Temps* có nói Dy-nhận trong đảng Thủ-cựu có ý cầm-phục cái cách đó cung-cấp vững vàng của chánh-phủ Pháp đối với cái vấn đề bồi thường.

Đảng ấy đã thì có ý làm cho thiên-hạ ngộ nhận rằng nước được đã chịu ở đến định mà nước Pháp không ưng thuận.

Báo *Daily Mail* nói rằng các đạo tư bình nước Pháp xử với dân sự vai sáng Ruhr phần nhiều rất là đúng lắm ư.

Bordeaux ngày 2 Mai 1923

Pháp và Nhật

Quan Tổng-trưởng bộ Học-vụ nước Nhật-bản đã chực một cuộc đầu-xảo Sakaï ở Phan-la, Tokio. Về đại-lệ nước Nhật đã định-trước quan Poincaré một bức thư về việc ấy.

Nước Anh với nước Ý

Ngày 7 Mai này thì Anh-hoàng rồng sang-hậu sẽ đến Rome. Ngài sẽ đi thăm các chiến-trường lại cao nguyên Asiago.

Nước Tắc với Hy-lạp

Các báo nói rằng du-luận ở Belgrade rất là phản đối những lời của chánh phủ Hi-lạp khó ngợi về giải-tử do ở Salonique, vì những khoản khởi-nghị ngày nay cũng giống như những khoản khởi-nghị ngày xưa, khó xét làm đó, chưa nên vội.

Nước chấp và nước Áo

Quan Chủ-giới Tổng-đại-lịch Vienne M. Lefèvre-Pontalis là đại-sứ nước Pháp cùng đại-tướng Hallier, là chánh phái bộ nước Pháp tại Vienne có ra ga đón ngài.

Cannes, ngày 30 Avril 1923

Hoa-kỳ với Trung-hoa

Tin Washington. — Quan Ủy-sứ nước Hoa-kỳ ở Bắc-kinh và quan Ngoại-vụ bộ thượng-thư nước Trung-hoa đã đến-thăm với nhau xong về việc người Hoa-kỳ lên là Charles Coltman bị lính gác giết. Bọ viên tướng Trung-hoa về đạo quân ấy sẽ phải đổi đi nơi khác. Nước Trung-hoa sẽ phải nộp một số bồi-thường cho con chau người bị giết. Số tiền ấy chánh-phủ Hoa kỳ sẽ định

Động đất ở Kamtchaka

Tin Moscou. — Ngày hôm thứ năm ở Kamtchaka vẫn còn thấy động đất

Tàu bể bị nạn

Chiếc tàu Bồ-đào-nha tên là *Alvador Corretira* đã chở 1.100 người hành-khách sống sót của tàu *Mossamodes* bị nạn về. Một chiếc tàu Pháp cũng chở 33 người về. Nay biết tin rằng tàu *Mossamodes* đâm phải nói bể ngày hôm thứ ba trong khi có sương mù.

Số hành khách và thủy thủ trong tàu lúc cả thảy là 248 người.

Tin Trung-hoa

Ngày 24 Avril 1923

Hương-cảng đặc-điện

Ngày hôm qua, Chu-chi-Trinh và Trần-sách đã lấy lại được Triều-khánh, hơn 5.000 Quế-quân bỉ thua khỉ-giới. Quân Chu bỏ-lỏng đã chiếm được Thanh-viễn. Điện quân ở Thanh-trần đại-thắng. Thâm-hồng-Anh trốn chạy. Lê-đình-Lương và Chu-thiện-Lân bị giết. Cô nhật-Quang bị thương bị bắt.

Tin Thâm hồng-Anh

Ngày hôm nay quân ta tiến đánh, quân Thâm hồng-Anh bị thua, rút về Nguyệt-đoạn.

Tin Lý-dịch-Thiều

Lý Thiều-Lân và Chân-tuyết tại Giang-thôn, thương-thế nặng, ngày một gia kịch. Quảng-đông chính phủ đã thưởng người nào lấy được đầu Lý về.

Tin Hồ bảo Dân

Ngày hôm qua Quảng-đông chính phủ đã đi đến Hồ bảo Dân, mời về Quảng-đông.

Tòa Nội các Trương-thiệu-Tăng

Tham-nghị-viện đã thông-qua cái án không tín dùng tòa Nội-các Trương-thiệu-Tăng.

Tin Lục trung Tường

Lục trung-tường làm sứ-bẩm ở Thụy điển xin giải-hạn về nước, đã được chiếu-chuẩn.

Kinh-phí vấn đề

Hải-hiệu đại-biểu nhân kinh-phí vấn-đề vào yết kiến Trương-thiệu-Tăng xin duy-trì, nhưng không kết-quả.

Quốc-dân-đảng

Bên Trung-lệ-tử ở An huy đã lạc-hà xã, quốc-dân-đảng phái Trương thu Bạch làm chủ-tế. Các giới đều lục tục xin vào đảng.

Ngày 25 Avril 1923

Hương cảng đặc điện

Trương-Hiến của Trần-hồng-Anh là Đặng nhâu Vân bị hương đoàn ở Bắc-giang giết chết. Quân Trần-hồng-Anh thua trận, rút về Nguyên-đàm. Quân ta đã hội-hợp hơn một vạn người để tiến đánh.

Lữ-Đại vấn-đề

Hà-giang-tỉnh Ký ở Sơn-đông điện về Bắc-kinh số-trình Lữ-Đại và khuyên quốc dân chớ nên chỉ có cái chiết-độ trong 5 phút đồng hồ.

Việc giáo-dục

Hà-hiệu giáo-chức viên đình khóa, kéo nhau đến giáo-dục-bộ đó lương. Bành-đốc-Đi đi trốn, các giáo-chức viên nổ đọ. ở bộ mãi cho đến tối, bảo nhau nếu không được lương quyết không chịu về.

Tụ do diễn đàn

Hạng người dật-cư

Gần đây trong quốc-dân ta số người dật cư xem chừng ngày mỗi tăng mãi lên. Trong ba phái người mình, phái nào cũng lắm người dật-cư ; chẳng riêng gì một phái nào.

Những bọng người dật-cư ấy quả không phải là hiếm, là lắm. Chỗ nào cũng có chẳng nơi nào không. Từ thành-thị đô-hội cho chí thôn-bộ quê-mùa ta đều thấy cả. Mà thấy, ta chẳng trông kia. Những câu công-tử . — ta cũng chẳng biết con những ông nào ; chính những bà nào ; mới ngớp trông ra về con nhà ; quần áo bảnh-bao, trang hoàng bóng lộn, sớm lượn chân phố này, chiều rong sang phố khác, hơn quán đèn cũ, đến rạnh ; trưa nghỉ-ngơi trong nhà cơ-lâu, tửu-quán, tối lại sớm nằm tụm ba vào đám bài cuộc bạc. Thôi thì chẳng thiếu trò vẽ gì, lên xe xuống ngựa, hình như ngỡ đường đường một đấng chi chỉ, rút cục lại : bão thực no-nê ư rồi dong cho hết ngày này tháng khác.

No nhăng bác, đến trưa tốc mười, chải chuốt vuốt ve, chân giầy chân dép, đương chân dẫn đường lại ngõ xó điếm ; vơ vẩn ở quê này, lang-thang bên xóm kia. Hỏ ra đấng nhác đã ấy thế mà tao trong chỉ lắc-khuất lắm là qua thời giờ, chớ chẳng có chút nghề-nghiệp cần con gì nắm ở trong tay gọi là để lấy đấy mà độ lấy 15 miệng cả.

Ấy nào chỉ có hạng người dật-cư như thế mà thôi đâu ? Còn những hạng người nhanh-nhanh nhỏ, đỏ ông đỏ thằng, trẻ chưa qua, già chưa tới, chẳng bà sa sả. Hai giầy nào mà tả cho khắp lượt được !

Vậy thời nỗi lại làm sao có những người dật-cư đấy ? — Lý đương nhiên chỉ là vì giáo-dục đó mà thôi.

Nay như khi lọt lòng ra, cha mẹ quá chiều chuộng nâng bồng nựng nọt trong những nhung nhớ hương hoa. Không có chịu nỗi bẩn lấy điều hay lẽ phải ; dạy răn lấy phép tắc, tiến lập lấy lễ nghi. Chỉ biết cho ăn cho no, cho mặt cho lắm, cho chơi cho bỗng tuổng. Trạ bỗ như chẳng gì, nuôi con lợn vậy. Không từng mất thành quen thói.

Kịp đến khi theo lối học tập tiếng rằng ngày nay buổi cần dùng ấy, rồi lại cắp sách về. Thế nào ai có biết chi tới mùa thêm cái học nỗi thêm cái dại, chỉ tâm chỉ có thiết tưởng gì đến học hành ! Quanh-năm thẩm thoắt, ngày tháng thoi đưa, tuổi đã cao, thân vô nhàn, xác đã lấy đồng thúc vợ, mình lứa con vui đàn, rồi ra học chẳng hay, cày không biết, văn dốt, võ rát, quay ra nghề-nghiệp gì cũng không đủ trí-lực cần-dùng theo đời nổi. Hãy giờ nếu vì chẳng có sẵn tiền tài hay hoặc giả là con nhà giàu có sẵn thời hãy trau-nuông cái ở sẵn của cha mẹ để lại cho đem ra mà phung-phí cho hết. Hơn mê vào đỏ bác xay đâm vào thuốc men. Là gì miệng ăn núi lở, nên-rài đâu hàng đức, hàng triều, ngỡ đấy mà tiêu-nhà, thôi bao nhiêu ra mà chẳng hết ! Làm đến con khánh-kiệt sạch sành sanh, nhà cửa, ruộng nương, ao vườn trại lần đến chia cả vào trong bát-đĩa, rúc cả vào trong xe-lọ mới đem đi bưng, đi trả người là đó giọng bế-nhân làm điều phi nghĩa miễn là cầu lấy miếng cơm đầu sát, chẳng còn biết thế nào gọi là liêm-sỉ, thế nào là hổ thẹn với lương-tâm, nhuốc nhơ với nói giống cả.

Dưới nữa thời đến cái hạng tầm thường. Hạng này mới lại điêu-đứng, thiên-nan bội phần hơn nữa !

Cha mẹ chúng thường có khi bố liều bỏ lĩnh, thảo nào cũng chiều con, cầu bỉ. Nên rồi đâu đã lấy rồi, cũng để tầy oong, cha mẹ chúng cũng không lấy đâu mà cung cấp cho được mãi. Bấy giờ đã công kế sinh-nhai, mới trước cần đi tính mọi lối lớn quanh co, vào nhỏ ra to, sau càng lớn lên bao nhiêu lại càng gây nhiều những thói đoạn gớm ghê bẩy nhiêu. Như giết người với lấy của v . . v . . để lấy tấm thân vô-dụng, cỗ sống, cỗ chết, cái tri-não nhìn nhỏ đời như đất kia còn sợ gì đến luật-pháp trừng-trị, còn ngại gì đến hình-phạt nghiêm ngặt nữa.

Hãy nói đạt-loại như thế.

Đó là cứ bảo trộm cướp ở đâu mà ra, quả gian gảo ở đâu mà có. Ấy cái bang, cái lũ cần loài người cầm-thú chính tự đấy vậy. Mà nhiều là vì bà nằm nay phường giữ man lấy cảng thấy xanh sôi, nảy nở mãi ra ; bọn con-đỏ ngày một đi đời hung tợn, các báo chương hàng ngày đăng không xuể. Thế có phải đó chúng rằng hạng người dật-cư ở ta bây giờ lắm lắm không ?

Ôi ! một nước cho đến phá cường mà có lắm người du-thủ du-thực cũng còn lo thay. Hoằng chi nước ta hãy

TRONG BẮC TÂN VĂN

Còn nghèo nàn, trên con đường tiến-hóa tất còn bước được đôi ba bước, kẻ hành-động về công-nghệ còn sơ-sài chẳng-mảng, mà bọn ăn tàn phá hại đồng-bào nhiều như vậy, phỏng

Tin sau cùng

Paris, ngày 2 Mai 1923

Nghỉ tại Nhật-bản. — Quan cai trị bang nhất Rodin de Galembert, ủy viên của chính-phủ tại Tòa án cai-trị được phép 30 ngày nghỉ tại Kobé (Nhật-bản) kể từ ngày 20 Juin 1923

Ngạch cảnh sát. — Các cựu binh Annam là Hoàng-v-Kiên và Lâm-bèn-Hy được bổ cảnh-sát lương mỗi năm 120 p. tại Thái bình thay hai người

Kẻ cắp trên xe lửa. — Đêm thứ hai vừa rồi, chuyến xe lửa cuối cùng ở Hanoi xuống có một người hành-khách đàn-bà là Mme Ng-thị-Vệ ở Bến-thủy ra chơi bị kẻ cắp cướp giật

TUYÊN QUANG

Góp các nhà bị bão. — Quan Thống-sứ đã ký nghị định lấm mảng đa 50 đồng giao cho quan Công-sứ Tuyên-quang để trợ cấp cho mấy nhà

có là một cái cơ nguy to cho ta không ? Cây gỗ có lớn con một tay thì bẻ mà khoét mãi, rồi cây gỗ dần dần cũng phải bị bỏng nữa là lại biết tạo nhiên người ? Lấy đấy mà ta suy, thật đáng e thay, ghê thay, mà cũng tự ngạo thay cho ta !

Những phương dật-sự kia ! Những kẻ vô công rồi nghề kia ! chẳng có cũng bằng thừa, vô ích cho nước, nhưng có hại cho nhà, chẳng qua sống chỉ ở thêm chật đất, đứng cho đủ số người mà thôi.

Vậy thời nay ta phải mong cho chóng trừ-khử được hết hạng người con mọi đó ấy đi thời sau này mới nói mạnh được. Cho không một người mà rắc rối bề bộn phận hàm làm với đời, mà mãi sau hãy kể ngồi vào mà ăn bảo, rồi ra lại cũng đến nỗi ăn-bám, xiểu-bại

Trên kia ta đã nói là vì vô giáo-dục mà sẩy ra. Quả thế không sai lắm, bẻ chẳng vin, cả gẫy cành, tưởng không còn lẽ. Ấy vậy mà những ai là người mang cái trách-nhiệm giáo-dục sao không lo-liệu. Ta trông người đầu ngõ đến đầu ra nọ, hễ lại không biết dạy con tránh điều ác mà làm điều thiện, bổ đường cong mà theo lối ngay ru !

Cho nên ta tiếc thiếu được những lời giáo huấn phải chăng, chỉ hận đã đời cũng không dám làm càn, làm dở, tất phải tự khắc nể ở tìm việc nhỏ, nhọn kiếm nghề nhọn mà nuôi thân độ thế. Đó là cái kế rất diệu để tiệt nọc hạng người dật-sự vậy

Kế thứ hai là phải nhờ đến các nhà chánh-trị lưu-tâm, chú-ý đến cho luôn luôn. Ra thêm hình phạt thế nào mới họa may có bớt chút nào chăng được.

Nguyễn hữu-Chiêu (Djibouti)

Quan Thủy-quân Đô-đốc Gilly tại Huế

Hồi 9 giờ sáng hôm qua, quan khâm-sứ Trung-kỳ, các quan đại biểu văn võ Pháp và Đức-bá Hoàng-tử đại-biểu Nam-triều, cùng bốn quan Thượng-thư việp Cơ-mật với các quan bên Nam triều đã đi chuyến xe lửa riêng cùng với quan Thủy-quân Đô-đốc Gilly và các quan Phái-bộ và Tourane.

Tới Tourane thì các ngài xơi cơm rồng của tòa Đốc-lý và phòng Thương mại, phòng Canh-nông Trung-kỳ đãi.

Buổi chiều, sau khi đã quan-lãm các tuần-dương hạm rồi thì quan Thủy-quân đô-đốc có đặt tiệc trà tại dưới tàu để hoan-nghênh Đức-bá Hoàng-tử.

Buổi tối, quan Đô-đốc có đãi tiệc đoạn rồi có mở cuộc khiêu-vũ.

Bọn tuần-dương hạm của quan Đô-đốc Gilly qua Tourane đã được nhân dân hoan nghênh lắm

Hết thảy các hạng nhân đẳng đối với tòa Tham mưu và thủy-thủ rất là thân ái trân trọng ai nấy đều có cái cảm tình về vang về nước và tiếp đãi rất là thắt-mật.

Đảng Đại-đồng

Đảng Đại-đồng gây nên việc xung-đột nhau tại Paris : Có nhu mười người bị thương. Mười bốn người phải bắt.

Cái vấn-đề bồi-thường

Tin Berlin. — Nước Đức xin nộp vua sáu vạn vàng (600.000 livres), nghìn triệu marks or, hai mươi nghìn triệu trước ngày 1er Juillet 1927, năm nghìn triệu trước ngày 1er Juillet 1929, năm nghìn triệu trước ngày 1er Juillet 1931.

VIỆC HANOI

Giá bạc. — Kể từ ngày 3 Mai 1923, giá bạc ở kho Nhà nước định là 8 f. 00

Thị-giá quốc-trái. — *Ngày 3 Mai 1923* : 3 %, 57.80. — 4 %, 1918 61,55. — 5 % 1915 1916 74,35. — 5 % 1920 88,80. — 6 % 1920 89,80

Tin tàu. — Tàu *Hanoi* mang thư đi Hongkong, qua Pa-khoi, Hoi-hao và Kouang-cheou wan, đến ngày 6 Mai rồi 17 giờ ở Haiphong sẽ khởi hành. Thư từ ở Hanoi sẽ mang xuống Haiphong chuyển xe-lửa đi giờ 20 ngày 6 Mai.

Tàu *Amiral* khởi hành ở Saigon đi Haiphong qua Tourane, ngày 4 Mai 1923, hồi 15 giờ.

Xe hỏa đi đêm lên Lao kay. — Sở Xe-lửa Vân-nam đang trù tính việc đặt một toán lính đi với chuyến xe-lửa đi đêm từ Hanoi lên Lao-kay và một chuyến từ Lao-kay xuống Hanoi. Hai chuyến lấy chung đinh nằm vào ngày nào, những nghe đâu chuyến lên vào thứ sáu và chuyến xuống vào thứ ba. Chuyến xe đêm lấy sẽ có đủ các hạng toa như chuyến chạy ngày và lại thêm một toa có giường nằm nữa

Nếu đường này và đường Bến-thủy mà mỗi tuần lễ được vài chuyến chạy đêm thì tiện cho các hành khách lắm, nhất là những người ít thì giờ, cần phải đi đêm mới được việc.

Hội-đồng ủy-viên. — Hội-đồng ủy-viên của thành phố chúng đến cuối tháng này sẽ họp kỳ hội-đồng thường lệ.

Trừ-chước trong các tàu ở Ấn-độ sang. — Vì bởi Ấn-độ hay giờ có dịch hạch, cho nên phàm các tàu ở Ấn-độ sang đều phải trừ chuột và lấy sẽ tỏi mới được vào bến và giỡ đồ hàng lên bến.

Phòng Canh-nông. — Tối hôm nay, phòng Canh-nông sẽ họp hội đồng để xét các việc sau này :

Duyệt y tờ biên-bản phiên hội-đồng ngày 2e Février 1923

Điều-luật về những sự rủi-ro trong khi làm-lụng ;

Cà-phê Juve lậu thuế ;

Giá tiền xe lửa Đông-pháp ;

Việc xin về cho các chủ đồn-điền về Pháp không mất tiền. Việc hằng bái ;

Sở thí-nghiệm côn-trùng ở Chợ-gành ;

Các điều hội-đồng.

Hội chợ Hanoi Bắc-kỳ canh-nông vân vân.

Đánh bạc

Ở Tàu Bệ bạ, Một triệu !

Một triệu thì làm cái chi được ? Vua Lào-y nói

Thay vậy mà trăm nghe nhe. . .

— Đêm cuối một ông Thân-vương rất nhỏ bên nước Đức của ta còn phải tiêu đến ngàn lẻ. Hoàng chi là Bệ-bạ. Bệ-hạ thì lại ra cũng phải tiêu đến chừng hai triệu. Duy cái mấy con ngựa cũng mang được năm mươi vạn lạng. Tối nay ngu-thần sẽ xin kính dâng trước bệ một số tiền là một trăm sáu mươi vạn lạng.

Nhà vua nói :

— Thế nào, một trăm sáu mươi vạn lạng.

Phúc-kế vẫn cứ trông thẳng vào nhà vua, không buồn quay lại Côn-bé nữa, rồi nói :

— Muôn tâu Thánh-thượng hãy thu cho, Bệ-thần xin tâu để Thánh-thượng rõ. Bệ-thần biết rằng hiện nay thiếu mất bốn mươi vạn lạng. Nhưng mà viên Tham-tri Bộ-bộ này đã có chịu mươi vạn lạng của kẻ hạ-thần ở trong quĩ đó.

Phúc-kế vừa nói vừa lấy tay chỉ lại Côn-bé đứng đằng sau lưng, Côn-bé mặt tái mét đi không còn một máu. Nhà vua quay đầu lại nhìn Côn-bé Phúc-kế lại nói : (Vẫn nói một cách âm chỉ đến Côn-bé).

— Chừng độ 8 hôm nay, viên Tham tri đã thu được 100 vạn lạng, chỉ lương cho binh Tri-vệ hết 10 vạn, tính Thụy-sĩ hết hai vạn năm ngàn, nhà thương hết 7 vạn 5 ngàn, lương thực hết 13 vạn, binh-khí hết mười ngàn, và các khoản tạp-phí hết mười vạn, vậy nên bẩm-thần tính rằng trong quĩ còn lại chín mươi vạn lạng quả không sai vậy.

Rồi đó Phúc-kế lại khẽ quay nửa người lại Côn-bé, đường như một ông quan thầy đối với một kẻ thuộc-hạ vậy, rồi nói :

— Tôi-công phải nên cẩn thận, làm thế nào thì cái số chín mươi vạn lạng đó tối nay cũng phải đem vào nộp Thánh-thượng bằng tiền vàng cả đấy nhé !

Nhà vua nói :

— Nhưng mà thế thì ra những hai triệu 50 vạn lạng.

— Muôn tâu Bệ-hạ, cái chỗ 50 vạn lạng dật số đó để làm tiền bồ tế cho Đức-ông Boàng-Đệ

Nói đoạn, Phúc-kế bèn cất vái nhà vua một cách rất là kính cẩn, rồi lùi bước lui ra, đi qua mặt Côn-bé cũng không thèm đưa mắt nhìn tới.

Côn-bé thì điên người lên, muốn những vỏ đầu vỏ tai, xé quần xé áo cần mồi đến vài mươi ra được.

Phúc-kế chưa ra tới cửa thì đã có một tiến nội giám cầm xâm bước vào tâu :

— Muôn tâu bệ-hạ, có một phong-thư bên Anh quốc gởi tới.

Phúc-kế lấy đồng hồ trong tai ra xem, rồi lẩm bẩm rằng :

— Bước-lệ Tiên-sinh nói chi phải, bây giờ vừa đúng một giờ năm mươi nhăm phút !

Đại-ta-Nhan đã nắm được cái bằng Trung-ấp vào trong tay.

Tên nội-giám vào báo rằng có sứ-giả bên Anh-quốc tới thì chẳng Độc-giả cho-lớn cũng đã biết trước là sẽ rõi.

Chính là Đại-ta-Nhan đấy, ốc xông lắm lắp, mặt mũi đỏ bừng, tóc bệt mồ hôi, chân thì cứng đờ ra. Cái chân không nổi mà bước lên mỗi cái bực thềm, hai cái cọp giấy thì đâm đi mất mũi. Khi bước vào đến bệ cửa thì trông thấy Phúc kế. Phúc-kế làm tìm chào cái con người, giả sớm một giờ ra, thì đã làm cho mình một là khuynh gia bại sản, hai là tuyệt mệnh vong thân.

Lúc đó nhà vua cũng lại đang phân vân trong dạ, phiền thì ngạc nhiên về những lời Phúc-kế vừa nói, phiền thì vui mừng rằng thấy Đại-ta-Nhan đã tới kinh-thành, chưng Đại cũng có cái con mắt tinh lanh chẳng kém gì một kẻ nịnh-thần vậy. Thoạt bước chân vào đến nơi, Đại đã nhận ngay ra trên mặt Côn-bé có cái vẻ nhỏ nhục cực kỳ hiển hiện ra vậy. Đại lại còn nghe lỏm được mấy tiếng nhà vua nói với Côn-bé rằng :

— Ái Côn bé, vậy ra nhà-ngươi có những 90 vạn lạng ở trong công phủ đó ?

Côn-bé thì tắc cổ lại, chỉ cúi đầu xuống chứ không biết trả lời ra làm sao cả.

Khi nhà vua nom thấy nhà ngự-lâm thì nhà vua ban cho một tiếng chào rất là ân-yếm, dường như nhà vua có ý muốn làm cho nó khác hẳn với những cảu nhà vua đang nói lúc bấy giờ. Kể đó rồi, nhà vua bèn cho Côn-bé lui ra. Côn-bé ở trong phòng ngự đi ra, người thì xanh nhợt xanh nhẹt, chán đi thất thiểu thất tha, còn Đại-ta-Nhan thì lấy tay xoắn râu mép cho vểnh ngược lên.

Nhà vua ngắm nghía viên sứ giả của mình, áo xống càng lấm lắp trông lại càng có cái vẻ hùng dũng, nhà vua phán :

— Bương cái lão phản vân này, mà Trẫm được trông thấy một người bảy tới lương-đống. Trẫm thật lấy làm hả dạ vô cùng.

(Còn nữa)

Do Võ Văn Hải Petrus Ký Project thực hiện, nhằm phục vụ học tập cộng đồng. Tư liệu được sưu tầm trên Internet

Ngạch thám tá tòa Sứ

M. Trịnh-đình-Thảo thăm-tá hạng năm, tòng sự tại Nam kỳ vì có đơn xin thì nay được nghỉ một năm không lương, kể từ ngày 1er Mai 1923

Bị xe lửa nghiền đứt hai chân. — Sáng hôm qua hồi 10 giờ, ông cấp bốp phó-lý ở ga Hanoi có cho khiêng vào nhà thương một người đàn ông chừng 26 tuổi bị xe lửa nghiền đứt cả hai cẳng. Người ấy không rõ tên tuổi là gì, quê quán ở đâu, chỉ biết rằng cai-ngục ấy vẫn ra tại Vân-đồn.

Cháy to. — Đêm hôm qua, hồi 10 giờ rưỡi, ở làng Thụy-khuê cháy to lắm, mất chừng giảm mười nóc nhà. Xe ô-tô tuần đường của thành-phố có lên chữa giúp. Thiệt hại chưa biết bao nhiêu và duyên cớ vì đâu cũng chưa rõ.

Cầm dao đợi vợ, lại toan hại mình. — Ng-văn-Nhiên ở phố Bắc ninh số nhà 20, đêm hôm khi không hay vì cãi nhau với vợ là Ng-thị-Gái thế nào mà lấy dao đâm vợ, xong rồi lại lấy dao lấy mà chực cắt cổ mình. Vết thương xem ra không nặng mấy

Cần người làm việc

Một hiệu buôn lớn của tư ở Hanoi, cần ngay một viên **Mại-bản** (Commissionnaire voyageur) rất thạo việc để đi các tỉnh bán hàng và thu tiền.

Lương cao và có hoa-hồng.

Cần phải có bảo-lĩnh.

Hỏi tại bản-quán

Ngạch kiểm-lâm

Các cựa-binh có tên sau này được bổ làm lính kiểm-lâm tập sự : Dương-v-Triệu, Ng-v-Tiến, Ng-v-Chính.

Cái nạn ô-tô. — Theo giấy ủy-quyền của quan Đại-tuần Hanoi, sở Mật-thám đã cho xét về việc một người đàn-bà bị kẹp ô-tô chết ở đường cái quan.

MUỐN BÁN

Một khu đất hơn một ngàm thước vuông ở đường hàng Cỏ (Rue Gambetta) Hỏi tại số 36, đường ấy

Phòng khám bệnh

của quan Thầy thuốc tây

Phố hàng Điếu (rue des Pipes) số nhà 9 Hanoi

Ngày nào cũng có thầy thuốc ngồi sẵn để chữa bệnh cho người ốm, ngày nào cũng có thuốc sẵn để bán cho người ốm.

Phòng nuôi người bệnh, rất sạch sẽ. Chữa các bệnh người lớn và trẻ con. (C. 3867)

BÁN CỔ-PHẦN

Có một ít cổ-phần bỏ Quảng-Hưng Long muốn bán

Ông bà nào muốn mua xin mời lại phố hàng Bồ, số 72 mà truyện.

(C.)

CHẮC CÁC NGÀI SẼ ĐẾN NHÀ CHỚP BÓNG, PALACE

để xem những phim ảnh mới trong chương-trình tuần lễ này. Có chuyện

TERRIBLE DILEMME

là một bản hài-kịch rất cảm-tình của hai hài đầu chuyên

LE BOL DU CHAUFFEUR

Thật là thứ bảy đại hỏa. Âm-nhạc rất hay

VIỆC BẮC-KỲ

HẢI-DƯƠNG

Quan Đốc-lý mới đã tới nơi. Quan Đốc lý mới là M. Krantheimer cùng gia-quyến đi tàu *Hanoi* ở Quảng-châu-loan sang đã tới bến sáng hôm qua lúc 8 giờ, sớm hơn cái giờ đã báo trước. quan quyền Đốc-lý Paquin cùng với các viên chức trong tòa Đốc-lý có ra đón ngài tận bến tàu.

Nghỉ giả hạn. — M. Ng-chương-Tra thư-ký ngạch thành-phố Haiphong được nghỉ giả hạn sau tháng Linh rồi lương tại Fa-foo (Trung-kỳ)

HÀ-ĐÔNG

Âu-trí-viện làng Xuân-tảo. — Bến quân tiếp được bức thư sau này : Âu-trí viện làng chúng tôi, hiện đã gần xong. Công cuộc tổ-chức sơ-đi chóng được thành-lập, cũng phần nhiều nhờ có quan phủ Hoài-Đức Bái-phát-lương đại nhiều bết lòng sốt sắng trong nom, để cổ muốn thực hành cái chính sách từ thiện Ấy. Khi nghĩ đứng dậy thuyên chuyển đi phủ Quốc oai, có ân-cần dặn bảo và phái nhẵng tâm gửi cũng cho Âu-trí-viện làng chúng tôi mỗi số tiền là 15 đồng. Ngài lại bảo khi nào tâm nhà bảo-mẫu thì viết thư trình ngài, ngài sẽ lại giáp. Quí-hồ thay tấm lòng từ-thiện Ấy, dân làng chúng tôi lấy làm cảm-kích vô cùng, nay có mấy lời nhờ quí báo đăng lên bao-chương để gọi là tỏ chút nhỏ ơn vậy.

Hương hội làng Xuân-tảo tại cáo

VĨNH-YÊN

Ngạch cảnh-sát. — Cái nghị-định ngày 10 Avril 1923 bổ Võ-văn-Định làm cảnh-sát thì nay bãi đi.

Cho văn-Ỷ là cựu binh nay được bổ cảnh-sát tại Vĩnh-yên lương mỗi tháng là 120 đồng

SƠN-TÂY

Thất cổ. — Sáng hôm 1er Mai, có một người tỉnh trên, không biết vì có gì thắt cổ ở cái cây trong vườn nhà giáy thép. Khi người ta trông thấy thì xác đã cứng ra rồi. Hiện đã đem ra nhà thương khám nghiệm. Cứ như lời vợ người ấy thì trước hôm xảy ra chồng mình vì bị một người đánh cho tức mà thắt cổ chết.

NAM-ĐỊNH

Quan Tổng-đốc mới. — Quan Tổng-đốc Trần-văn-Thông về thay quan Phạm-vă-Thụ đi tàu *Hanoi* chuyến xe-lửa 6 giờ chiều hôm 1er Mai.

Có quan Phó sứ Cruvssac, quan Giám-binh Valle, quan An-sát Mai-toán-Xuân cùng các quan phủ huyện trong bản tỉnh ra ga đón ngài.

Thăng hàm. — Các viên thư-ký tòng sự tại sở Hỏa-xa Nam-định có lên sau này được thăng hàm

Hàn-lâm viện thị-độc : Mm. Trinh-trọng Phác và Ng-đăng Chính.

Hàn-lâm viện trước-tác : Mm. Ng-văn-Liêm và Lê-văn Oánh.

Hàn lâm viện biên-tu : M. Ng-văn-Tịch

Hàn-lâm viện điển tịch : M. Phan-đình-Lan

VIỆC KINH-ĐÔ

Máy bay. — Chiếc máy bay đó quan ba Dumas ở Biên hòa ra Hanoi trở về đến Huế ngày 21 Avril, đậu tại trường máy bay ở Phú-bài, đến chỗ nhà 22 có bay rạp lên nhưng lại bay vào Saigon

Hát cải-lương. — Hai cải-lương người xu nay vẫn nghe mà chưa hề thấy cải-lương ra thế nào ; một hai người đi Bắc vào Nam tuy có về thuật lại, cũng không trông thấy.

Nay tại Huế đã có một rạp hát cải-lương ông chủ rạp hát, thoe lối mới cải-lương, có hai vợ chồng người danh-ca hát hay lắm, cho nên người đi xem rất đông. phát tài hơn các rạp khác, mà có ý nghiệm xem người Tàu lại xem nhiều hơn là người ta ; vì rằng lối cải-lương phần nhiều theo cách tàu, nếu ở ta hoặc mới bước vào rạp thì bao nhiêu thành ngữ cách điệu cũng cố chỉ phục sức toàn là lối tàu cả, cho đến cách nói lối lại càng nhiều giọng tàu lắm. Thế thì nên gọi là lối tàu cho hợp là gọi rạp hát lối cải-*tương*, mà muốn cải-*lương* phải theo lối nào cho đúng ?

VIỆC TRUNG-KỲ

THỪA-THIÊN

Chết giả mà hóa ra chết thiệt. Một người dân sự ở làng Phước-hương, huyện Phúc-lộc, bình nhật có chứng kinh-phong thường gọi là chết giả một hồm ra giữ áo quần dưới đồng, tuỳnh tỉnh chứng kinh-phong phát lên phải ngã xuống, rồi ra quả, bến nước ấy nhẫm khi vắng vẻ không ai biết mà cứu. Nước sặc vào mũi, chưa tay không cử động được, trí khôn không có, thời còn mong gỡ làm sao được. Khi đã có người biết được thời bốn để ra chơi rồi !

Tội nghiệp thay chồng người dân bà này lại là một tên nông phu rất nghèo, nay vợ chết để lại cho một đứa hãi-nhi bú tàng.

(Xem trang thứ ba, cột thứ ba).

Đại-ta-Nhan nói :

— Muôn tâu Thánh thượng, quả có thế. Ngu thần cũng trộm nghĩ rằng sự quan khẩn cách, nên ngu-thần mới dám đường đột thế này.

Nhà vua mỉm cười mà rằng :

— Vậy nên Tướng-quân đem cho Trẫm những cái tin quan-trọng lắm phải không ?

— Muôn tâu bệ-hạ Sự thế chỉ trong hai cẩu nay là đủ : Belle-Isle đã xây thành đắp lũy, mà xây thành đắp lũy một cách rất là công cố ; thành quách hai lần, pháo-đài hai chiếc, trong hải-cảng có ba chiếc chiến-hạm, trên bác đài chỉ còn việc bắc súng lên nữa mà thôi

Nhà vua đáp :

— Trẫm đã biết cả rồi, Tướng-quân ơ.

Nhà ngự-lâm ngạc-nhiên hỏi :

— Ủa ! Bệ-hạ đã biết cả rồi ư ?

Nhà vua nói :

— Trẫm có bức bản-đồ những thành quách ấy.

— Bệ-hạ có bức bản-đồ. . . .

— Đây này.

Bệ-tạ - Nhan nói :

— Quả thực như thế này đây. Ở đây ngu thần cũng trông thấy một bản y như thế.

(Còn nữa)

CYCLISTES !
Voulez-vous une machine Robuste
Légère
Elégante

Trộm to. — Nhà thầy kia ở Mỹ-chánh mới hôm kia bị mất trộm sạch ! Nghe đâu chỉ còn thiếu bàn ghế giường phản là nó chưa khiêng hịp mà thôi. Con bạc nhiều nó để vo-vét hết. Thằng kẻ trộm này sành làm thì phải, vì nó biết trời tuyết này đêm hôm thời nực mà đến khuya thời lạnh, cho nên nó lại lấy cái mền mà đắp cho nhà chủ đến nhiều khi bên không chết, mà thu đồ cũng bị thương, cho nên nó phải kinh hồn mà tìm phương lẩu thoát

Mới rồi, có người làng Hương thịnh lại báo tin cho M. Hadong hay : có con gấm mới về bắt đề cẩn ông quan ba, tức thì M. Hadong mang sáng đội đến đến chỗng đề ấy mà tìm con ác

V-khoa bác-sĩ Sarraillé

Ở Phố Thợ nhuộm — Giây nói số 29

Xe nghiệm thân mới, đồm rẻ, phần, nước rửa, sắng kính hiển-vi.

Chữa bệnh ho lao, bệnh giang-mai, bệnh trĩ.

Bệnh đàn bà đẻ, đau ruột.

Bệnh đàn bà

Légère
Elégante
Garantie?
La bicyclette J. B. LOUVET, entièrement soudée à l'autogène ... vous offre tous ses avantages.

EN VENTE CHEZ
ANSIEL & Cie
HAIPHONG
NGUYỄN HỮU THANH & BỒ BINH ĐẠT
HANOI

Savon Cadum
Để rửa mặt và tắm

... Savon Cadum là hai quang ...

HIỆU BÀO-CHẾ MONTÈS
DẦU-GAN-CÁ-VIÊN

Bán tại Hiệu Bào-chế MONTÈS, số 54 phố Tràng-tiền, Hanoi

Bộ này tiết giời thay đổi thất thường có nhiều người ốm!

Công-ty điện-khí Đông-pháp

... vào các nhà xem cách không để ... thâu, gây nên lắm sự bất ... mà trong những lúc ... chạy, cầu chì hay đứt giây điện như trong cơn dông ngày 16 mới rồi, mà trong lúc ấy đến khi sửa lại đường điện, ngộ ai vô ý đụng phải giây điện có thể gây nên lắm sự rủi-ro.

Vậy ông Chánh Giám-đốc công-ty điện-khí xin có lời công-bố một lẽ để các nhà mua điện biết.

Xin các ngài cho xem ngay ... khiến cho tơ giây điện cho đến ... ấy phải cách ít ra là một thước ... các ngài mua điện muốn ... việc ấy cũng được.

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các quí-khách xem bài thấy rõ đăng rao ... đến khi về mua lại mua ở hiệu ... khác, sau nhỡ mà lầm ra không đổi được, lại viết thư trách bản hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các quí-khách rõ cho và xin các ngài ... rày để có lòng chiếu cố đến bản hiệu thì xin nhận ...

« Nhà Bào-thuốc Ed. Montès có đồng-hồ ... giữa phố Tràng tiền số 54 Hanoi ».

... 54 ... Hanoi

Hàng mới — Giá cực rẻ!

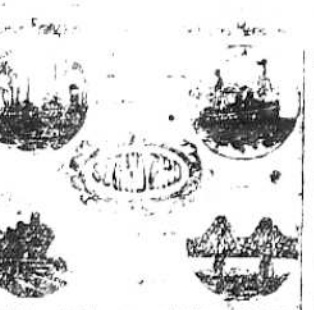
Bản hiệu vừa nhận ... da Mông ... hàng. Vậy ngài nào ... xin mời lại mua ngay ... hàng đẹp.

Các thứ ... may ... complets và pardessus, ... để may áo đi mưa, có nhiều mùi rất nhã, xin các ngài ...

Kính cáo
NAM THÀNH, Tailleur
...
6 Rue des Cantonnais Hanoi

2015

Các ông chủ nhà ... ông thầu khoán và các ông buôn bán!

Các ông nên xem cả các dạng sơn, chỉ có thứ này là tốt hơn cả, bền hơn cả, vì thứ sơn STANDARD này là thật sơn tây của những tay chuyên môn người Đại-pháp chế ra.

Nên hỏi giá ở « Société Française des Couleurs et Peintures Metalliques STANDARD », Julien & Fortin, số 8 đường Gia Long, Hanoi

Đồng-hồ treo và đề

MÁY ĐỨC CỰC TỐT
BẢO HÀNH 10 NĂM

Máy chạy 15 hôm, đánh tiếng chuông thanh nhã. Vỏ bằng gỗ ghép không bao giờ mọt.

Mỗi cái 15$00
Cước tính thực rẻ
... 45, Phố Hàng ... HANOI

... vì nó biết trời tuyết này đến hôm thời nực mà đến khuya thời lạnh, cho nên nó lại lấy cả mền mà đắp cho nhà chủ để ngủ cho được ngon giấc.

Lại một hiệu của người An-nam mới lập tại chợ Cán-bai cũng trong một đêm ấy trộm vào bẻ khóa lấy hết một tủ đựng toàn vải và một tủ hàng, giá đáng hơn vài trăm bạc, cũng may nó mới lấy có một tủ ấy, còn tiền bạc và các tủ hàng khác chưa mò đến nơi. Chắc bây giờ nó đang đi gọi thợ may!

Chấn chỉnh nghề bộ hổ. — Mấy lâu nay cái hổ hoạn tràn khắp ở các miền diên-sơn tỉnh Thừa thiên, thế mà sự bộ-tróc loài ác-thú ấy chưa hề có ai thi hành đến; hoặc giả có bẩm quan lãnh súng đem về để bắn giết, nhưng giết được một con cọp tưởng chẳng phải cái thủ-đoạn của một người nhà quê, mà dùng một khẩu súng cơ-xảo linh-tiệp thời một người nhà quê chẳng đủ tư-cách, vì thế mà dù có súng cũng gay giết được cọp, còn như sai người biết dùng súng đi tìm cọp mà bắn thời cũng nguy hiểm thay! Cái công lặn núi trèo-đèo mà có khi tìm hằng tháng mà chưa được cọp, vì con mãnh-thú ấy cư-chỉ không định, nên sự bộ-hổ thật là một cái vấn-đề rất gay thay!

Ở tỉnh Thừa-thiên có làng Phú-bài, tỉnh Quảng-trị có làng Thủy-ba, hai làng ấy có cái nghề-nghiệp và phương-thuật để giết cọp rất tài, vì các đời trước nước ta có làm chỗ Hổ-quyền để nuôi cọp và để đem mà đấu với voi cho biết tài voi, rồi voi đó để dùng voi ra đánh giặc, nên nghề bộ hổ của hai làng ấy rất tinh mà nghề ấy họ học ở dân của Mường Mán ngày xưa lại thâm-bác với đạo Lão-tử nên họ có sách vở có khoa học và thuật số rất có tài. Thí dụ như một con cọp ra quấy nhiều nơi nào thời họ tới không cần phải trăm dặn, chỉ bói một quẻ thì đủ biết là nó ở nơi nào, lại có phép khoán nó lại nghĩa là giam không cho nó đi đâu, chỉ ở trong một lùm lối bờ bụi nào đó, không cho đi xa, họ lại có cách cho nó đi ngả nào thì cứ y như ngả ấy, thí dụ như một con cọp ở trong bụi, họ chỉ đóng lưới một mặt nào đó thôi, còn ba mặt khác thì chừa trống rồi họ đuổi, thời con cọp cứ y mặt đăng lưới mà ra phải bị ngay, họ lại còn có phép bắt, trói, đâm, bẫy, phép nào cũng có hiệu-nghiệm hay cả, miễn con cọp nào mà họ đã có ý bắt thì quyết bắt là được, cho nên từ xưa nay làng Thủy-ba Phú bài có nghề bộ-hổ rất tài thế. Mà đến nay việc ấy không dùng cho nên việc ấy phải khoáng-phế không ai chăm-nom đến nữa, tưởng cũng khá tiếc. Nay nhân cái hổ-hoạn đã kể trên nên ông Hồ-v-Đạo Tri-huyện Hương-thủy đã bẩm quan trên xin chỉnh đốn nghề bộ hổ ấy của làng Phú-bài, thì quan trên đã y. Hiện nay đang sức cho làng ấy tu-chỉnh lại những vật dụng thuộc về sự bộ-hổ và ôn cố những khoa học về nghề ấy lại cho tinh tường để thi hành trong các miền diên-sơn, phàm nơi nào có hổ-hoạn thì làng Phú bài sẽ đem nghề ấy mà trừ khử cho. Làm như thế nếu được cọp đã có tiền thưởng của Nhà-nước cấp cho thì không đến nỗi lỗ-vốn mà tương lai rồi có thể cái khoa-học bộ hổ của làng Thủy-ba, làng Phú-bài và làng Vọng-thành lại chấn-hưng được to lớn lên, thì các nhà đồn-điền Tây, Nam có lẽ cũng nhờ đó mà được hưởng lắm cái ích lợi lớn; thế thời nghề bộ hổ của ta đã có cái khoa học rất đích-thực hiệu-nghiệm như thế mà nay lại được có người đề-cử cho, chấn-chỉnh cho, ấy cũng là một sự hạnh-phúc cho dân biết bao, rất nên mừng thay.

Khi nào cái nghề ấy đã xác thiệt có hiệu-nghiệm thời sẽ truyền-bá khắp nơi để trừ cái hổ hoạn, thật là một điều ích chung trong nước, kẻo mà lắm nơi nhất là các tỉnh đường trong có khi cọp nó hại đến một phần lớn của dân số, lại có khi nó làm trở ngại cho bọn hành lý thương-mại ở những lối đồng không chuông-vắng, hại biết là bao.

BINH-ĐỊNH

Bắn động ác thú. — Tại núi Quán chẹt, thuộc bộ làng Hưng-thạnh, giáp giới thành-phố Qui-nhơn thường có loài ác thú: như là cọp, beo, gấu, hay về mà giảo hại bò, dê, chó, lợn rất nhiều. Mấy lần trước đây nhờ có M. Badong, là nhà săn bắn có tiếng hùng dũng, đã cố làm trừ hại; nhưng ... con gấm mới về bắt dê của ông quan ba, tức thì M. Badong mang súng đội đèn đến chuồng dê ấy mà tìm con ác thú, song không thấy chi cả. Sau ông phải đăng sơn rọi đèn tìm kiếm. Đến độ 10 giờ đêm, nhờ ngọn đèn chiếu sáng, mới thấy xa xa có hai con mắt sáng xanh xanh, ông liền tiến đến gần toan bắn; song loài ác thú cũng tinh ranh vừa thấy ngọn đèn liền tẩu thoát.

Nhưng người săn bắn vẫn biết loài thú có chạy, rồi cũng đứng lại mà ngó ngọn đèn, coi có đi theo nó chăng; biết vậy, nên M. Badong cứ đứng yên và chực sẵn. Lúc con ác thú chạy được chừng 80 thước tây, thì đứng lại mà nhìn. Ông liền bắn cho một phát đạn ban, vừa dứt tiếng rầm thì nghe tiếng gầm bộc vang tai. Ô hô! rồi đời con mãnh thú!

Những nhà ở gần núi nghe tiếng súng nổ, cùng tiếng bùm gầm bộc, thì nửa sợ nửa mừng, mới hiệp nhau xách giáo, gậy lên núi mà thăm nghe tin tức.

Khi người ta lên tới chỗ bắn, thì người bắn mới chỉ cọp chết nhăn răng cho người ta coi. Quả thị là một con gấm thực to; mọi người đều vỗ tay reo mừng, cùng khen ngợi cái tài hùng dũng, cái gan mạo hiểm của M. Badong đã trừ đặng loài ác-thú, là một điều có ích chung. Con gấm ấy từ đầu chí đuôi được hai thước tây; có nhiều người nói chưa hề thấy con gấm to thế.

Da gấm đã nạp tòa lãnh thưởng. Khá khen ông Badong và ước sao ông gắng công mà săn bắn cho đặng nhiều loài thú hại cho người ta, thì cũng là một điều công-ích đấy biết vậy.

Thời trời. — Độ này trời nắng chang chang, cũng là điều nên ích cho mùa gặt hái, vì được rạ khô, lúa tốt. Nhưng cái nắng gắt quá thì cũng biến nhiều bệnh, nhứt là bệnh thương hàn cảm thử.

Lại cũng có chứng đậu mùa nổi lên rải rác. Chứng này thiên hạ lấy làm kinh sợ lắm.

Mong sao cho qua khỏi ... trời!

Sổ quyên cho Hội Việt Nam Thanh niên

Tỉnh Nam định

Huyện Nam-trực: MM. Ng-văn-Đồng, tri huyện 2 p; Ng xuân Vinh, làng Y-lư, làng Cổ-gia, làng Cổ-tung, làng ...-tung, làng Bái-dương Trần-v-Vạn, làng Hiệp-luật, ...-v-Triệu, làng Lạc-thiện, làng Nam-trực, làng Bạch-cẩu 12 p; Đặng đức-Giệm, Phạm Kim, Phạm-văn-Liên, Đ.o-đức-Thiện, làng Phúc-lộc 2p 50; Trần-v-Giềm ...p.30; cộng 16 p.80.

Huyện Trực ninh: MM. Trần-đình-Bính, tri huyện 3 p; Tăng-v-Thịnh, Lê-v-Nghi, Ng-hữu-Siêu, Trần-văn-Trện, Trần-quang-Sước, Trần-trọng-Hoan 12 p; Ng-v Bạch, Bùi văn Tứ, Ng-v Huyền, Ng-văn-Lược, Phạm-Phúc, Ng-xuân-Mai, Ng-xuân-Phiên, Bùi thuận Dực, Vũ-đức Tuy, Ng-hữu-Vấn, Trịnh-v-Huyền, Hoàng-v-Ngọc, Vũ-khắc-Nguyên, Trần-đình-Gia, Ninh-doãn-Chấp, Trần hữu Ấn, Vũ-khắc-Khoan, Ng-v Úc, Vũ-hữu-Tuâch, Ng-v-Quỳnh 20 p; Ng-hữu-Khoát 0 p 60; Phạm-khắc-Khoan, Vũ-ngọc Kỳ, Ng-kim-Tiến, Mai-v-Quy, Phạm-v-Tiến, Ngô-v-Thư, Vũ-đình-Tiêu, Ngô-v-Ước 4 p; Trịnh-khắc-Hàm, Phạm-v-Côn, Vũ-Nhân, Mai đình-Huề 1 p 20; cộng 40 p 80.

Huyện Hải hậu: Tổng Quần-phương 14 p; tổng Ninh-nhất 10 p, tổng Quế-hải, tổng Ninh-nhất 16 p; tổng Kiến-trung 6 p; tổng Tân-khai 4 p; cộng 50 p.

Huyện Phong doanh: MM. Vũ v Sáng, tri-huyện 5 p, Tống-v-Quyền, 3 p; Trịnh-khắc-Trình, Ng-văn Hân 4 p; Tống-văn-Thuê, Ngô-văn-Xuân Trịnh-v-Nha 3 p; cộng 15 p

Số tiền quyên tỉnh Nam-định 337 p.80
Trừ ra số tiền của M. Phạm-văn-Thọ đã đăng ký trước 50,00
Còn lại 287 p.80

KÝ TÊN KHÔNG RÕ

Bản-quán xin các ngài mua báo khi có việc gì viết thư đòi hỏi bản-quán, thì cho biết cái số in ở tờ giấy gói báo, hoặc là gửi cho bản quán cái giấy quản ký, để cho người làm dễ tìm kiếm. Kẻo các ngài thường hay ký tên vắn tắt, hoặc thảo quá, không sao đọc được, thành ra nhiều khi bản quán không biết ai mà trả lời.

Chữa bệnh ho lao, bệnh giang-mai, bệnh tiêm.
Bệnh đau dạ dày, đau ruột.
Bệnh đàn bà.
Nói được tiếng An-nam, không phải đùng thông-ngôn.
Ngày nào cũng xem bệnh từ 9 giờ 30 sáng đến 12 giờ trưa. Có đến thăm tận nhà.
2080

Máy điện phải chữa

Công-ty điện-khí Đông-pháp có lời để các nhà mua điện biết rằng vì một cái máy hỏng, cần phải chữa ngay, thì mấy hôm công ty phải giảm sức điện đi, và không khéo có lúc phải tắt điện tại một vài khu.

Cần người làm ảnh

Sở Chiếu bóng của phủ Toàn-quyền số 150, đường Grand Bouddha, Hà-nội, muốn dùng mấy người thợ ảnh thực khéo, biết in ảnh, sửa ảnh và phóng đại. Ai muốn làm thì đến ngay lập tức.

Tiền công sẽ tùy sức định sau.

PHÒNG THĂM BỆNH

... quan
... khoa Bác-sĩ MAURICE LOUBET
Thương thọ đệ ngũ đẳng Bắc-đẩu bội-tinh
Nguyên chuyên về ngoại khoa tại bệnh viện Tunis, Fez, Rabat, Casablanca Port-Saïd Ai-cập, Hue
Ngoại khoa, hộ-sinh, chữa mắt và các thứ bệnh lâu bệnh giang mai
... đến ...
KHÁM BỆNH ... đồng một lần
XIN GIẤY LÀM CHỨNG ... Giá 1$50
Phòng thăm bệnh tại ĐƯỜNG GIA LONG 32
... nói số 238
3016

祥和裕
YU-WO-TSEONG
Grand magasin ... Chinoises et Annamites
VENTE EN GROS
48, ...
Hanoi (Tonkin)
TELEPHONE Nº 266

...

YU WO TSEONG

MUỐN BÁN

Có hai cái máy trục-nước là quạt (pompes centrifuges) mới nguyên, một cái trục được 1300, một cái trục được 900 tấn nước trong một giờ, lên cao được bảy thước, có để bằng gang để muốn mắc vào máy động-cơ chạy điện cũng được.

Muốn dùng động-cơ ba dây hoặc chạy điện liền (moteur triphasé ou continu) cũng được.

Hỏi tại Công-ty Điện-khí Đông-pháp ở Hà-nội.

TRANH VẼ

Bán buôn — **Bán lẻ**

Bản-hiệu mới vẽ và mới in được nhiều thứ tranh thầy-mạc và tranh thuốc theo lối mới, rất đẹp và rất nhã. Lại có nhận vẽ các kiểu như là kiểu thêu, kiểu dệt, kiểu đèn, kiểu giày ...

Lại có nhận bán truyện SONG-PHƯỢNG KỲ DUYÊN của ông Nguyễn-đỗ-Mục nữa.

HOÁN-VĂN
Vẽ tranh, vẽ kiểu và vẽ truyền-thần
73, Phố hàng Đồng, Hanoi

NAM-HUNG THANH
18, Rue des Cuivres, 18
(Phố Hàng Đồng)
HANOI

Chữa bệnh đau ngực và các bệnh yếu sức bằng dầu gan cá thu viên

Thường thường lối thấy nhiều người bệnh dùng dầu gan cá thu nước kén uống vào mồm thấy hơi khó chịu, cho nên thường họ không chịu được mùi hôi ấy mà phải bỏ không dám dùng

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiểu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Mua ... NƯỚC HOA ...

BẢN TẠI HIỆU
LY-SENG-BAO
42 ... Hanoi

Muốn cho khỏi bệnh tê-bại, đau xương, xin chư-tôn nên mua thuốc ở hiệu TỪ-NGỌC-LIÊN, số nhà 16, phố Principale, ở Đáp-cầu mà uống, không những được chóng khỏi bệnh, mà dược-lực lại rất bổ. Ở đây có bán cả thuốc trị bệnh tinh rất hay, đã chữa được nhiều người bị bệnh lâu năm đều khỏi, mà không hại sự sinh-dục.
2082

CỬA HÀNG
GUIONEAUD FRERES
BORDEAUX HANOI HAIPHONG

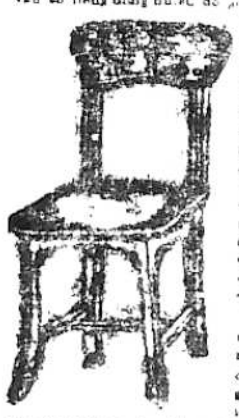
Rượu vang — Rượu ... Đồ hộp thực-phẩm đủ thứ
Hiệu buôn bán đứng đắn thật-thà — Hiệu mở ra ở xứ Bắc-kỳ từ năm 1890

Có lời bá cáo cùng bạn hàng bản-quốc biết rằng nhân dịp tết ANNAM bản-hiệu có sang nhiều thứ rượu vang uống thường thật tốt, rượu vang quý thượng hạng, rượu sâm-banh rất ngon, rượu mùi đủ các thứ rất quý, cùng kẹo chocolat, mứt làm bằng các thứ quả ... bán giá hạ hơn tất cả các nơi khác.

Vì giá đã tính hạ rồi nên bạn hàng đến mua không bớt nữa. Mà bản-hiệu cam đoan rằng các thứ hàng bán ... là thực hiệu cả.

Xin Bạn-hàng ... đến mua thử về nếm xem ...
3002

MỚI XONG

Bản-hiệu chuyên về nghề đóng đồ gỗ ... đã có tiếng đóng nhiều đồ gỗ thực kỹ ...

... xin cứ viết thư cho Bản-hiệu ... ngay đến tận nơi các quý-khách ... khách xem, các quý-khách có viết thư xin đính ... cả timbre poste để dán vào Catalogue để gửi ... đủ tiền lộ-phí đi gửi nữa.

LƯU-BÁ-VỊ, Propriétaire
VĨNH-XƯƠNG
56, Rue Feillonneau ... Hanoi
208. Téléphone N° 218

Nhà Bán-đồ « TÂM-TÂM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

興同梁

Kính trình để các quí khách biết cho rằng ... hiệu chúng tôi vốn chuyên cần về nghề kim-hoàn này, đã ngoài hai mươi năm nay, nghề làm mỗi ngày càng tinh xảo thêm ra, ... các kiểu vòng, nhẫn, hoa tai, khuy ... dây đeo cổ, quả-tim, vân vân, trông rất là thanh nhã, theo hợp thời thế ... các quí khách tiện dùng, nhân dịp sắp ngày tết Cả đến nơi, bản hiệu mới mượn được ... tay thợ rất khéo ở Hongkong sang và mới có sang các thứ mặt kim-cương, châu chấu, ngọc thạch ngọc lựu, kim sa, hổ phách san-hô, mã-não và mặt ngũ sắc vân nữa, đủ cả các thứ, và mới có sang nhiều kiểu vòng ... nhẫn mới chế ra, trông rất là ngoạn mục.

Xin mời các quí-khách quá bộ lại xem, dù mua hay không bản hiệu lúc nào cũng có người để thừa tiếp các quí-khách, rất là trọng-thể.

LƯƠNG THONG-HING
Bijoutier
41 Rue de la Soie 41.
2024 (Tonkin) HANOI

Chữa bệnh đau ngực và các bệnh yếu sức bằng dầu-gan-cá-thu-viên

Thường thường tôi thấy nhiều người bệnh dùng dầu gan cá thu nước kêu uống vào mồm thấy hôi khó chịu, cho nên thường họ không chịu được mùi hôi ấy mà phải bỏ không dám dùng nữa. Và đã bao nhiêu lời cổ động ở các báo trương người ta đã từng đọc tới, cũng vẫn biết rằng cái sự tấn-bộ về đường hóa-học ... đã tìm ra cách chế lọc ... lấy ... tinh chất của dầu gan cá thu mà làm thành một viên nho nhỏ, để uống khỏi có mùi tanh khó chịu: không còn thứ gì thay vào dầu gan cá thu được là thứ sắc thực sáng, nước thực trong.

Vì các lẽ đó, cho nên chúng tôi đã chế ra những thứ dầu cá viên thực là trong sạch chẳng khác gì những thứ dầu cá đựng chai vậy, nhưng có bọc ngoài để uống cho khỏi thấy mùi tanh. Như thế thì những người ... sẽ được dùng nguyên chất dầu cá.

... Khi ăn cơm sáng và cơm chiều mỗi bận ... 2 viên là đủ, chỉ tiêu với ngụm nước ...

... những 12 ngày.

... để nhận hàng, ... các ngài nên chờ có dịp nào đi Hanoi ... giữa phố Tràng-tiền, số 54, đây chính là nhà ông MONTES có bán dầu cá ... và hạng dầu cá viên.

Dầu cá ... thực trong sạch mà màu nước trông thực là đẹp, giá bán chỉ có một đồng ... hào rưỡi (1$ ...) ... hào (0$90) một chai nửa lít mà thôi.

... kính
PHARMACIE MONTES, 54, Rue Paul-Bert, Hanoi

H... CÁC NGÀI ... POMMADE ROYER ...

LÒ RƯỢU HOMMEL
Vô danh công-ty vốn có 1.000.000 quan tiền tây ...
RƯỢU BIA HOMMEL
ĐẠI-BIỂU
Ở tỉnh Haiphong là ông Denis Frères
Ở tỉnh Yunnan là ông Hook Guime-Seng
... ngon và giá hạ hơn cả ... đến Lò rượu ... công-ty ở Hanoi, phố hàng ...
3064

PHAN-ĐỨC-THÀNH
HANOI ... HANOI
GRANDS ARRIVAGES:
Soieries ... et diverses étoffes
GROS & DETAIL
... các thứ hàng Tàu, hàng Tây, hàng ngoài Bắc và các thứ vải vân vân ...
... Vĩnh-Thịnh-Long chính hiệu ...

NƯỚC HOA THƠM
CÔ BA
PACHOD Frères & Cie LYON

Đến tháng ... sắp đến ... người ... bệnh ... bệnh đau, mạch ...
Thuốc DÉPURATIF SENSAL
là một thứ thuốc chế riêng để dùng cho người ...
Hiệu Bào-chế E. CHASSAGNE
55, phố Paul Bert, trước cửa hiệu ... trong ... Hanoi

華 PAO-VA 寶
28, Phố hàng bồ, Hanoi
華八十號門牌 ...

Kính-trình cho các quý-khách biết rằng nay chúng tôi mới có sang ...

Các thứ hàng mới sang kể nam có trên này chúng tôi xin bán hạ giá, mong cậy các quý-khách chiếu-cố cho thì chúng tôi lấy làm cảm ơn lắm lắm.
Còn các đồ nữ trang, châu báu, ngọc ngà, vàng thì không kể, chắc các quí-khách cũng đã tường cả rồi.

Cẩn-cáo
HIỆU PAO-VA
Phố Hàng Bồ số nhà 28, Hanoi.

TỤC TÁI-SINH-DUYÊN

(Bộ này cũng ... theo sự tích Mạnh-lệ-quân, của ... thu-nhân là một nhà ... soạn ra. Soạn theo lối đàn-từ, nay xin dịch thành văn xuôi để hiến các độc-giả.)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC dịch thuật

...Nhưng có biết đâu rằng *Phi-giao* hoàng-hậu từ khi lên chiếm ngôi trời thì cha mẹ anh em trong nhà đều coi như cừu-thù tất cả. Nay quan nội-giám chịu cùng anh em tôi đồng tâm hiệp-lực thì mai sau kể đến các bậc công thần cứu nước, chắc quan nội-giám cũng được dự một vai.

Mã-thuận vâng vâng dạ dạ. *Triệu-phượng* lại cầm lấy thanh kiếm rồi nói:

— *An-quốc* tướng-quân ơi! Bây giờ anh em tôi đi ra ngọ-môn, tướng-quân nên đem cấm-binh tới Nam-nội, rồi rung chuông đánh trống mà vào tâu thái-hậu. Còn *Mã-thuận* thì cùng các nội-giám vây giữ hữu-cung, đợi khi có chiếu-chỉ của thái-hậu tới nơi, bấy giờ sẽ định hay dở.

Hai quốc-cữu nói xong, liền ngang nhiên đi ra. Bấy giờ trong phủ thừa tướng, quân đứng sắp hàng, gươm tuốt sáng quắc. *An-quốc* tướng quân mặc áo giáp lên ngựa.

Mã thuận cũng tay cầm một thanh bảo-kiếm, nhưng trong lòng vẫn áy náy mà nghĩ thầm rằng: nguy cho ta lắm thay! không ngờ ngày nay ta lại mắc phải mưu ai. Bây giờ ta đem quân vây giữ hữu-cung, đến khi thái-hậu tra lỗi *Phi-giao* mà *Phi-giao* thú nhận thì thành ra mưu-kế phần nhiều ở ta xui giục, ta khó lòng được toàn. Vậy biết dùng mưu kế gì bây giờ!

Mã thuận đang căn mày ngẫm nghĩ, bỗng tìm được một kế lòng lại nhủ lòng rằng: Âu là ta làm thế nào cho *Phi-giao* chết đi thì thật mất miệng, không còn lấy ai mà đối-chứng. Họa may thái-hậu mới không trị tội được ta.

Mã-thuận nghĩ vậy, mới khỏi áy-náy trong lòng, liền giơ roi đánh ngựa, cùng bọn nội-giám thẳng tới hữu-cung. Bấy giờ trước cửa ngọ-môn, đèn có cấm-binh đứng, cờ bay phấp-phới, chuông trống kêu vang, thật là một cái cảnh-tượng đáng ghê-sợ vậy.

Các quan văn-võ triều-thần đều thì-thào rỉ tai mà bảo thầm nhau rằng:

— Bây giờ thượng-hoàng về triều thì không biết *Phi giao* hoàng-hậu làm ra thế nào.

Nguyễn tướng công ... cầm hốt ... bước lên trên điện, nói với các quan triều-thần rằng:

— Thượng-hoàng sắp về tới nơi, *An-quốc* tướng quân đem cấm binh ra nghênh-tiếp. Nhưng ngày nay trước hết phải tâu thái-hậu ... bố tội-trạng mà bỏ *Phi-giao* hoàng hậu, tạm lập giám-quốc. Bây giờ tôi xin cùng các quan triều-thần vào điện tâu thái-hậu, nếu không thì khi thượng-hoàng về đây, tôi ... các ngài khó lòng mà được ... toàn vậy.

Nguyễn tướng-công nói xong, các quan văn võ triều thần đều biến sắc mặt. Bỗng thấy tả ban có một người bước ra mà rằng:

— Quan *Nguyễn* tướng công, xin ngài chớ nói càn! Tin thượng-hoàng về triều, chưa lấy chi làm đích-xác. Nay tâu xin phế thiên-tử và hoàng-hậu để lập giám-quốc, vị tất thái-hậu đã chuẩn tấu cho. Nếu bảo là hữu-cung hoàng hậu chuyên quyền thì từ khi thay cầm quyền chính đến giờ, vẫn một lòng chăm chỉ sớm khuya, để giúp đỡ thiên-tử, chưa hề có làm điều gì trái phép. Bây giờ bàn lập giám quốc, giả sử thượng-hoàng không về thì có phải tự nhiên thành ra thay bậc đổi ngôi, giang sơn này biết trông cậy vào ai vậy. Tướng-công vốn là người trung thành vì quốc, sao lại xướng khởi làm một việc kỳ dị ấy.

Người đứng ra hỏi mấy câu ấy là ai? tức là quan bộ-bộ thượng thư *Tần sĩ-thăng*. Nguyên *Tần-sĩ-thăng* từ khi nàng *Hạng-ngọc thanh* đi khỏi rồi, suốt ngày cứ âu sầu buồn bã, cơm chẳng muốn ăn, ngủ không yên giấc dần dần nghĩ quá mà thành bệnh.

Trần-sĩ-thăng phu-nhân cười mà hỏi rằng:

— Phu-quân ơi! chẳng hay vì đâu mà phu-quân đến nỗi thành bệnh, hoặc là phu-quân còn tưởng nhớ nàng *Hạng-ngọc thanh* đó chăng? Nếu quả như vậy thì việc ấy rất dễ, để tôi cho người gọi nàng đến, có lẽ nàng cũng yêu-mến phu-quân. Khi trước tôi nói đuổi nàng là câu nói đùa mà thôi, chứ kỳ-thực thì tôi còn đem gởi một chỗ.

Trần sĩ thăng nổi giận mà mắng rằng:

— Phu-nhân chớ nói càn! Phu nhân định làm cho danh-giá tôi phải bại-hoại hay sao! Các bậc tiên-hiền, phẩm liền bình hoa, cái thói đa tình, cũng chưa mấy người thoát khỏi, không ngờ phu-nhân nghi cho tôi tham mới bỏ cũ, gây nên một cuộc sư-tử *Hà-đông*. Nói-năng càn-dỡ, tôi chẳng chấp chi, bây giờ lại còn muốn làm cho tôi bại-hoại danh-giá. Thế mới biết đàn bà thâm-độc, thuốc nào chữa khỏi, máu ghen đâu có lạ lùng!

Trần-sĩ-thăng nói xong, nét mặt vẫn còn hầm hầm chưa nguôi cơn giận. *Trần sĩ thăng* phu-nhân lại nói:

— Phu-quân ơi! thực phu-quân không tưởng nhớ đến nàng *Hạng-ngọc thanh* phải không?

Tần sĩ thăng thở dài mà rằng:

— Phu-nhân cũng si-ngốc lắm thay! Nàng *Hạng-ngọc thanh* kia dẫu xinh đẹp, chẳng qua cầu vui trong nhất-thời mà thôi. Chứ cái danh-giá của mình cần phải giữ-gìn, mới khỏi hổ thẹn là một bậc tu-mi nam-tử.

Tần-sĩ-thăng nói chưa dứt lời thì phu-nhân tươi cười rồi sụp lạy mà thưa rằng:

— Đa tạ phu-quân! tôi được nghe mấy lời phu-quân nói, rất lấy làm vui lòng!

Nói xong, liền thuật hết gốt đầu về việc nàng *Hạng ngọc-thanh* cho *Tần sĩ-thăng* nghe. *Tần sĩ thăng* mừng-rỡ, đứng dậy chắp tay vái mà khen rằng:

— Nếu vậy thì phu-nhân thật là một người tài-trí! Lúc trước tôi không hiểu rõ, thấy phu-nhân làm như thế cũng có ý giận. Giận về một nỗi lại muốn cho chồng bại hoại danh-giá hay sao. Ai ngờ phu-nhân lượng cả trí cao, khiến tôi đây khác nào như một đứa trẻ thơ ngu dại. Tuy vậy, phu-nhân cũng nhẫn tâm thái-thậm, nỡ đem những lời quá đáng mà sỉ-mắng tôi. Tôi xin hỏi phu-nhân vốn là một người thanh-tao, có sao bấy lâu lại làm cái nét mặt hổ-lang, để cho tôi luống những đau lòng héo ruột.

Tần sĩ thăng phu-nhân nói:

— Phu-quân không hiểu rõ. Người ta dẫu thuần-cẩn đến đâu mà khi đã say đắm mê man thì những lời trung-ngôn, cũng khó lọt tai cho được, chỉ có búa rìu sấm-sét, họa may mới tỉnh-ngộ mà thôi. Nhưng nếu không phải là người có chút học-thức, cũng không bao giờ biết tỉnh-ngộ vậy. Vì thế, tôi phải bắt chước thói sư tử *Hà-đông*, để khiến phu-quân hồi tâm nghĩ lại. Thế là tôi biết phu-quân mà phu-quân không biết lòng cho tôi!

Tần-sĩ-thăng nghe nói lại càng vui sướng trong lòng, tấm-tắc khen-ngợi mà rằng:

— Hiền-đức như phu-nhân, tưởng cũng ít có!

(Còn nữa)

Certifié l'insertion

Le Gérant: NGUYỄN-VĂN-LUẬN

NĂM THỨ MƯỜI MỘT. — SỐ THỨ 1888 . MỖI SỐ . 0$02 . NGÀY THỨ SÁU 4 MAI 1923

Trung Bắc Tân Văn